

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Правен факултет
Штип, Република Македонија

ЧЕТВРТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

Штип, 2017

Печати / Print 2-ри Август-Штип / 2- ri Avgust- Shtip
Уредник: Елена Максимова

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

3(082)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Општествените промени во
глобалниот свет (4 ; Штип)

Општествените промени во глобалниот свет : зборник на трудови
/ Четврта меѓународна научна конференција = Social change in the
global world : proceedings / 4 th international scientific conference =
Социальные изменения в глобальном мире : сборник материалов /
Четвертый международная научная конференция. - Штип :
Универзитет Гоце Делчев = Shtip = Goce Delcev University = Штип =
Универзитет Гоце Делчева, 2017. - [1210] стр. : табели ; 25 см

Трудови на мак., англ. и рус. јазик. - Фусноти кон текстот. -
Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-423-9

а) Општествени науки - Зборници
COBISS.MK-ID [103854858](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:mk:COBISS:103854858)

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law
Shtip, Republic of Macedonia

FOURTH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

PROCEEDINGS

Shtip, 2017

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет
Штип, Республика Македония

ЧЕТВЕРТЫЙ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

**СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В
ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Штип, 2017

Организациски комитет / Organizational Committee/ Организационный комитет конференции

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk
Elena Maksimova, LL.M, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, elena.ivanova@ugd.edu.mk

Програмски комитет / Program Committee / Программный комитет конференции

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com
Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk
Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhiu@unite.edu.mk
Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg
Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com
Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
Bekim Baliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com
Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com
Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk
Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com

Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balikesir University, Balikesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com

Igor Kambovski PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia, igor.kambovski@ugd.edu.mk

Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr

Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk

Kristine Whitnable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnable@ugd.edu.mk

Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk

James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk

Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl

Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com

Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs

Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru

Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr

Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com

Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru

Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia , dr.naserademi@gmail.com

Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be

Olga Kosevaliska PhD, University “Goce Delcev”- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk

Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be

Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, raydin77027@yahoo.com

Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia, senada@irmo.hr

Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, Socio-Human Research Department of "G. Baritiu" History Institute, Romania, silviu.totelecan@g.ail.com

Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research, University "St. Cyril and Methodius", Skopje, Macedonia, bilbilef@isppi.ukim.edu.mk

Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk

Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia, tamara.perisin@pravo.hr

Tatjana Petrovna Suspiciņa PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia

Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia, tpetrase@pravos.hr

Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, juristar@vmail.ru

Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be

Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina, zoran.tomic@sve-mo.ba

Содржина

LAW	9
Александра Ангеловска	
РОДОСКВЕРНАВЕЊЕТО КАКО ОБЛИК НА СЕКСУАЛНО НАСИЛСТВО ВРЗ ДЕЦА – ОПШТЕСТВЕНА И КАЗНЕНО-ПРАВНА РЕАКЦИЈА	11
Борка Тушевска	
ОДГОВОРНОСТА НА СТЕЧАЈНИОТ УПРАВНИК СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО	27
Војо Беловски, Андон Мајхошев	
ЕВРОПСКОТО ТРУДОВО ПРАВО И ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	47
Василка Салевска-Трајкова	
СОЗДАВАЊЕТО НА ЕВРОПСКОТО УСТАВНО ПРАВО НИЗ ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА	75
Весна Стефановска, Богданчо Гогов	
СОЦИЈАЛНО ИСКЛУЧУВАЊЕ: ПРЕД И ПО КРИМИНАЛОТ	101
Vesna Stojanovic, Strahinja Miljkovic	
CHANGES IN SOCIAL INSURANCE WITHIN DISABILITY INSURANCE ON INTERNATIONAL PLAN AND SOCIAL LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA	119
Višnja Lachner	
LEGAL – HISTORICAL ASPECTS OF CRIMINAL REGULATION OF ACTIVE BRIBERY AND CORRUPTION IN STATUTORY LAW OF THE MEDIEVAL DALMATIAN MUNICIPALITIES	135
Дарко Јанкуловски	
КОДЕКС ЗА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ЕТИКА НА АДВОКАТИТЕ, АДВОКАТСКИТЕ СТРУЧНИ СОРАБОТНИЦИ И АДВОКАТСКИТЕ ПРИПРАВНИЦИ НА АДВОКАТСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	149
Диана Бошковска, Наташа Данилоска,Билјана Ангелова,Татјана Петковска Мирчевска	
ВЛИЈАНИЕТО НА ФИНАНСИСКАТА КРИЗА ОД 2008 ГОДИНА ВРЗ ПРОМЕТОТ НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ..	163
Димитар Апасиев, Елена Максимова	
СУДЕЊЕТО НА ВЕШТЕРКИТЕ ВО РИМСКОТО И ВО СРЕДНОВЕКОВНОТО ПРАВО	177
Dubravka Akšamović, Lidija Šimunović	
CROSS-BORDER INSOLVENCY PROCEEDINGS: MAIN AND SECONDARY INSOLVENCY PROCEEDINGS UNDER THE NEW EU INSOLVENCY REGULATION	195
Zaneta Poposka	

SEGREGATION OF ROMA IN SCHOOLS FOR PERSONS WITH DISABILITIES – CASE LAW OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS	213
Жарко Димитриевич	
КЛАУЗУЛА О ПХБ КАК ОБЯЗАТЕЛЕН ЕЛЕМЕНТ ДОГОВОРА НА ПРОВЕДЕНИЕ РЕМОНТНИ РАБОТИ НА ОБЈЕКТАХ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ – ПОДСТАНИЦА И ИХ БЛОКАХ ПИТАНИЈА	227
Zeynep Ece Unsal, Ivica Simonovski	
“OPEN DOOR” VS “BACK DOOR” POLICY: LESSONS FOR TURKEY IN THE SCOPE OF TERRORISM, MIGRATION AND BORDER SECURITY	241
Ivica Josifovic	
EUROPEAN UNION’S CROSS-BORDER COOPERATION IN EXCHANGING AND PROCESSING DIGITAL EVIDENCE	261
Игор Камбовски	
РАЗВОЈ НА ЕЛЕКТРОНСКАТА ТРГОВИЈА	277
Ice Ilievski, Zlate Dimovski, Kire Babanoski, Aleksandar Georgiev	
SMUGGLING OF MIGRANTS DURING REFUGEE CRISES	291
Jelena Kasap	
HISTORICAL- LEGAL BASIS OF REGULATION OF THE LIABILITY FOR DAMAGE CAUSED BY ANIMALS	303
Јован Андоновски, Љубиша Стефаноски	
ПРАВО НА ПОСВОЕНИТЕ ДЕЦА ДА ГО ЗНААТ СВОЕТО БИОЛОШКО ПОТЕКЛО И ИДЕНТИТЕТОТ НА СВОИТЕ РОДИТЕЛИ	325
Katerina Klimoska	
EUROPEAN DIGITAL SINGLE MARKET AN OPEN DOOR FOR THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION	339
Кристина Мишева, Самир Латиф	
ПРАВА, ОБВРСКИ И ОДГОВОРНОСТИ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНОТ НА УПРАВУВАЊЕ ВО ЈАВНИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ	351
Лазар Нанев, Олга Кошевалиска, Елена Максимовска	
ПРИТВОР ВО ПОСТАПКАТА СПРЕМА ДЕЦА	367
Ленче Коцевска, Јован Ананиев	
ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ЈУГО- ИСТОЧНА ЕВРОПА: СТАНДАРДИ И ПЕРСПЕКТИВИ	383
Ljupcho Petkukjeski, Marko Andonov, Zoran Mihajloski, Kristina Misheva	
EMPLOYEES’ PARTICIPATION IN THE MANAGEMENT AND DECISION MAKING IN PUBLIC ENTERPRISES AND INSTITUTIONS – THE CASE OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA	401
Maja Nastic	
THE EUROPEAN COURT FOR HUMAN RIGHTS AND NATIONAL CONSTITUTIONAL COURTS-THE RELATIONSHIP OF CONFLICT OR RELATIONSHIP OF COOPERATION	421

Мария Липчанская Александровна, Куликова Светлана Анатольевна СВОБОДА СЛОВА КАК ФОРМА ВЫРАЖЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО КОНСТРУКТИВНОГО ПРОТЕСТА	435
Марија Амповска СИСТЕМ НА ДОБРОВОЛНО ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: ПРЕДНОСТИ И СЛАБОСТИ	459
Marko Dimitrijević THE INFLUENCE OF THE NEW MODEL OF ECONOMIC GOVERNANCE ON SHAPING EUROPEAN MONETARY LAW	473
Методија Ангелески, Самир Салиевски ЗАСТАПЕНОСТ НА КРИМИНАЛИСТИКАТА НА ПРАВНИТЕ ФАКУЛТЕТИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	489
Милена Апостоловска-Степаноска ЕВРОПСКОТО ДРЖАВЈАНСТВО И СУДОТ НА ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	505
Mirjana Sredojević CRIMINAL LAW SESSION DOMESTIC VIOLENCE AND THE MEDIA	519
Natalia Butusova КОНСТРУКТИВНОЕ ПОЛИТИЧЕСКОЕ УЧАСТИЕ ГРАЖДАН КАК ГАРАНТИЯ ИХ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ	537
Neli Georgieva Radeva TRANSPOSITION OF BYZANTINE LAW IN SLAVIC LEGISLATION	561
Nerma Čolaković-Prguda INSTITUTIONS OF GLOBAL ECONOMY AND ECONOMIC CRISIS OF 2008	573
Новак Крстић ДОГОВОРТ ЗА НАСЛЕДУВАЊЕ ВО ИДНИТЕ ГРАЃАНСКИ КОДИФИКАЦИИ НА СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА – ПОГЛЕД НА РАБОТНИТЕ ТЕКСТОВИ НА ГРАЃАНСКИТЕ ЗАКОНИЦИ	585
Nora Osmani THE RIGHT TO BE FORGOTTEN IN THE DIGITAL AGE	605
Олга Кошевалиска, Лидија Давкова ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО ВО МАКЕДОНСКОТО КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО	619
Ольга Рогачева НАДЛЕЖАЩЕЕ ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ – НЕОБХОДИМАЯ И ВАЖНАЯ ЗАДАЧА РАЗВИТИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРОЦЕДУРНОГО ПРАВА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	637
Петар Поп-Арсов ЗНАЧЕЊЕТО НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА КОМПЈУТЕРСКИ КРИМИНАЛ НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ВО ПРЕВЕНЦИЈАТА И ЗАШТИТАТА ОД	

ДЕВИЈАНТНИ ПОЈАВИ НА ИНТЕРНЕТОТ КАКО ПЛАТФОРМА ПРЕКУ КОЈА СЕ ОДВИВАА ГЛОБАЛНИ ОПШТЕСТВЕНИ ПРОМЕНИ	657
Ристо Илиоски, Марија Амповска	
ОСОБИНИ И ДЕЈСТВО НА СТЕКНУВАЊЕТО БЕЗ ОСНОВА.....	675
Sasa Knezevic, Ivan Ilic, Darko Dimovski	
FORCED STERILIZATION – A CRITICAL REVIEW OF THE ECtHR PRACTICE.....	691
Suzana Dimić	
SERBIAN PERSONAL INCOME TAX IN ENVIRONMENT OF GLOBALIZATION CHANGES.....	709
Suzana Nashkova	
METHODS OF DETERMINATION AND PAYMENT OF THE COMPENSATION FOR KNOW-HOW AGREEMENTS: IMPLEMENTED SOLUTIONS FROM THE ASPECT OF THE MACEDONIAN LEGISLATION.....	721
Татјана Сафронова	
ИНСТИТУТ ВЛАДЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ	739
Tina Miletić	
CRIMINAL PROCEDURAL PRINCIPLES IN ROMAN LAW AND AUTONOMOUS COMMUNITIES IN MEDIEVAL DALMATIA	757
Helga Špadina	
EMPLOYMENT AND LABOUR RIGHTS FOR PERSONS UNDER INTERNATIONAL PROTECTION IN REPUBLIC OF CROATIA.....	773
Hristina Runceva Tasev	
THE THREAT OF CONTEMPORARY EUROPE: POPULISM AND EUROSCEPTICISM	785
Xhemail Limani	
МОБИНГ ПСИХИЧКО НАСИЛСТВО НА РАБОТНОТО МЕСТО	805
POLITICS.....	819
Alexandra Glukhova	
СОВРЕМЕННЫЙ ПОПУЛИЗМ КАК ВЫЗОВ ЛИБЕРАЛЬНОЙ ДЕМОКРАТИИ	821
Билјана Цветановска Гугоска, Марија Караева, Весна Гоцева	
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА VS. РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА; ВАЖНОСТА ОД ЕФИКАСНИ СТРАТЕГИИ И ПОЛИТИКИ ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ ВО КОНТЕКСТ НА ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ ЕКОНОМСКИ СИСТЕМ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	839
Victoria Chernikova	
POLITICAL SYMBOLS AND REGIONAL IDENTITY IN RUSSIA	857
Дејан Маролов, Страшко Стојановски	

ОХРИДСКИОТ РАМКОВЕН ДОГОВОР НАСПРОТИ ТИРАНА ПЛАТФОРМА	865
Iskren Ivanov GEOPOLITICS OF RUSSIAN ORTHODOXY AS AN INSTRUMENT IN THE HYBRID WAR ON THE BALKANS	887
Јован Ананиев КОНЦЕПЦИСКИ АСПЕКТИ НА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА ПРОГРАМСКИТЕ ДОКУМЕНТИ ЗА ПОЛИТИКИТЕ ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ	899
Никола Амбарков ВАЖНОСТА НА ВЕТОТО КАКО КОЧНИЦА НА ВОЛЈАТА НА ЗАКОНОДАВЕЦОТ И ЕФЕКТИВНИ СРЕТСТВО ЗА ЗАШТИТА НА ВИТАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ НА КОЛЕКТИВНИТЕ ИДЕНТИТЕТИ ВО ЗЕМЈИТЕ НА КОНСОЦИЈАЛНА ДЕМОКРАТИЈА	917
Николай Баранов ВЛИЯНИЕ СЕКЬЮРИТИЗАЦИИ НА ПОЛИТИКУ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА: ИНФОРМАЦИОННЫЙ АСПЕКТ	933
Ольга Попова ЭЛЕКТРОННАЯ СИСТЕМА ГОЛОСОВАНИЯ: ПРАКТИКИ, ПОЛИТИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ И РИСКИ	949
Olga Sidenko META-GOVERNANCE: PROBLEMS AND PROSPECTS	967
Роман Савенков ОБЩЕЕ И ОСОБЕННОЕ В КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ПОДХОДАХ К АНАЛИЗУ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОППОЗИЦИИ В РОССИЙСКОЙ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НАУКЕ	983
Sulejman Muca INFLUENCE OF POLITICAL PARTIES IN THE PROCESS OF DEMOCRATIZATION	1005
SOCIETY	1017
Анита Димитријовска-Јанкуловска ЗАПАДНОТО ОПШТЕСТВО-ГОРДОСТ ИЛИ ПРЕДРАСУДА?	1019
Васко Шутаров ЖИВЕЕЉКИ НА РАБОТ ПОМЕЃУ КУЛТУРИТЕ И ПОВЕЌЕСЛОЈНИТЕ ОПШТЕСТВА	1029
Dobrinka Chankova LAW AND CUSTOM AS SOCIAL REGULATORS: HISTORICAL ASPECTS AND MODERN DIMENSIONS	1045
Драган Стефановски	

ПРОЦЕСОТ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ПОСТСОЦИЈАЛИСТИЧКИОТ ГРАД И РЕЗИДЕНЦИЈАЛНАТА СЕГРЕГАЦИЈА	1055
Драгана Лазаревска	
АНАЛИЗА НА СИСТЕМОТ НА ЗАШТИТА НА СЕМЕЈСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	1073
Ирена Авировиќ	
ДАЛИ ПРЕДБРАЧНИТЕ ЗАЕДНИЦИ ГО ПОДОБРУВААТ БРАКОТ? ПОГЛЕД КОН СЕМЕЈНАТА ДИНАМИКА ВО МАКЕДОНИЈА	1099
Јадранка Денкова, Панде Лазаревски, Бранка Денкова	
МЕМОРИРАЊЕТО НА ЗНАЕЊЕТО ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР ОСНОВА ЗА ЕФЕКТИВНОСТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ (СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ ВО РМ)	1115
Македонка Радуловиќ	
НОВИТЕ СЕМЕЈНИ ВРЕДНОСТИ	1129
Милица Денковска	
ФАКТОРИТЕ КОИ ВЛИЈААТ ВРЗ ПЕРЦЕПЦИЈАТА НА ТУЌОСТА ВО ПАТОПИСНАТА КНИЖЕВНОСТ	1147
Slavko Sasajkovski, Ljubica Micanovska	
KEYNESIANISM vs. NEOLIBERALISM – SEVERAL POLITICAL – ECONOMIC REFLECTIONS	1157
Трајче Стојанов	
НОВИОТ АТЕИЗАМ КАКО НЕОЛИБЕРАЛНО ИМПЕРИЈАЛИСТИЧКО ОРУДИЕ	1171
MEDIA AND COMUNICATION	1183
Андон Мајхошев, Сузана Цамтовска-Здравковска	
САМОРЕГУЛАЦИЈА НА МЕДИУМИТЕ-КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА	1185
Daria Shcheglova	
СОЦИАЛНО-ЕТИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ: ЛЕГИТИМАЦИЈА ЛОКАЛНЫХ ВЛАСТЕЙ В ЭПОХУ ПОСТ-ПРАВДЫ	1199
Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Бильана Иванова	
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ МЕДИУМИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	1213
Marija Drakulovska Cukalevska, Anica Dragovic	
THE ROLE OF GLOBALIZATION AND MEDIA IN MODERN SOCIETY	1223
Наташа Данилоска, Снежана Костадиноска-Милошеска, Диана Бошковска	
НОВА СТРАТЕШКА ПЕРСПЕКТИВА НА ПРЕТПРИСТАПНАТА ПОМОШ НА ЕУ-ИПА 2	1235
Nikola Vangelov	
CULTURAL ARCHETYPES IN FACEBOOK COMMUNICATION	1253
Plamen Atanasov	

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ МЕДИУМИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Драгана Кузмановска

Доцент, Филолошки факултет, УГД,

dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

Снежана Кирова

Виш лектор, Филолошки факултет, УГД,

snezana.kirova@ugd.edu.mk

Биљана Иванова

Виш лектор, Филолошки факултет, УГД,

biljana.petkovska@ugd.edu.mk

Апстракт

Актуелно прашање во 21от век е прашањето традиционална наспрема современа настава, односно сувопарно набројување на дефиниции и правила наспрема современа технологија, интерпретација на наученото наспрема креативност и мисловна активност, пасивно учење наспрема критички став и градење свое сопствено мислење.

Современата когнитивна настава бара од наставата по странски јазик да не биде формалистичко и сувопарно презентирање на наученото, туку оспособување на ученикот да може да направи успешен трансфер на јазичното знаење во различни животни ситуации, создавајќи на тој начин индивидуи кои мислат и го анализираат наученото. Сметаме дека за современа настава се потребни и современи алатки, а како такви ние, во овој труд, ќе ги потенцираме електронските медиуми. Имплементацијата на електронските медиуми во наставниот процес, особено во наставата по странски јазик, изискува нов пристап во наставата и нови методи на учење, кои имаат за цел унапредување на квалитетот на самата настава. Примената на електронските медиуми има големо значење и доведува до постигнување на важни педагошки ефекти, како во

работата на наставникот, така и во работата на ученикот. Целта на трудот е да поттикнеме осовременување на наставата по странски јазици преку имплементација на електронските медиуми, односно преку креативен пристап да се надминат недостатоците на традиционалната настава по странски јазик, да се поттикне ученикот на поголема љубопитност и на тој начин да се доведе до постигнување на позитивни резултати во совладување на предвидените наставни содржини.

Клучни зборови: традиционална, современа настава, алатки, медиуми.

IMPLEMENTATION OF THE ELECTRONIC MEDIA IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING PROCESS

Dragana Kuzmanovska

Docent, Faculty of Philology, UGD,
dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

Snezana Kirova

Senior lecturer, Faculty of Philology, UGD,
snezana.kirova@ugd.edu.mk

Biljana Ivanova

Senior lecturer, Faculty of Philology, UGD,
biljana.petkovska@ugd.edu.mk

Abstract

The issue about traditional reverse contemporary teaching process is very actual in 21st century, or more precisely just numbering the definitions reverse modern technology, interpretation of the learned towards creativity and thinking activity, passive learning towards critical attitude and building of oneself appropriate meaning.

Contemporary cognitive teaching process requires the foreign language teaching process not only to be formal presentation of the learned but also to motivate the student to make successful transfer of the language

learning in different life situations, thus creating individuals who think and analyse the learned.

We consider that in order to have contemporary teaching process modern teaching tools are needed here referring to the electronic media. Their implementation in the teaching process, especially in the foreign language teaching process asks for new access to the teaching process itself and the new methods which will advance its quality. The usage of the electronic media in the teaching process has a great significance and reaches the highest goals of the teacher and student highest important pedagogical effects. The aim of this paper is to encourage the modernization of the foreign language teaching process through implementation of the electronic media which will bring the effect of over passing the traditional learning in the teaching process by encouraging the student to research and to gain positive results in achieving the given teaching tasks.

Key words: *traditional, contemporary teaching process, tools, media.*

Потребата од имплементација на електронските медиуми во наставата по странски јазик произлегува од фактот што медиумите се неизоставен дел од животот на современиот човек и како такви несомнено влијаат врз оформувањето мислења, ставови и однесувања на самите ученици во и вон наставниот процес. Според досегашните тврдења кои произлегуваа од традиционалната настава, се сметаше дека во процесот на социјализацијата, воспитувањето и образованието на учениците учествуваа само родителите и училиштето. Денес, треба да се прифати фактот дека современата настава е процес во кој влијаат многу фактори меѓу кои како еден од повлијателните ќе го споменеме факторот медиуми. Медиумите како современа алатка за проток на информации во едно модерно општество воведуваат една нова револуција во сферата на масовното комуницирање во 19тиот век налик на онаа со пронајдокот на печатарската машина од страна на Јохан Гутенберг во 15 век. Иако, и претходно се пишувале, печателе и циркулирале книги, со изумот на печатницата била отворена можноста за помасовно распространување на печатената литература. Сепак, 19тиот век е окарактеризиран како век на масовната комуникација кога имаме масовната продукција на книги, весници, слики, музика и опрема наменети за широк пазар. Потребите на едно вакво современо општество и молскавичниот развојот на технологијата овозможуваат создавање нови медиуми, како што се радиото, филмот и телевизијата преку кои се распространуваат вредностите на современото општество. Токму затоа целта за потенцирање на важноста за активно вклучување на медиумите во наставниот процес е да се зголеми разбирањето

за улогата и функцијата на медиумите во општеството, но и да се развијат основните вештини за истражување и изразување на учениците и наставниците во еден современ наставен процес.

Неопходноста од имплементација на медиумите во наставниот процес произлегува од нивната основна функција, функцијата на медиумите е да пренесуваат пораки креирани од „некого“, создадени на начин да ја привлечат публиката, да соопштат некакви ставови и убедувања, но и да се обидат да ги наметнат своите ставови, што е во корелација со самиот наставен процес кој ја има истата цел, пренесување на соодветни знаења креирани од „некого“, создадени за соодветната возраст на ученикот, соопштуваат некакви општо прифатени ставови и убедувања за одредена наставна единица, но и обид за вклучување на мислењата, ставовите на самите ученици во наставниот процес.

Според наведеното, имаме совпаѓање на функциите на медиумите и на наставниот процес што значи со нивна успешна комбинација би се создале идеални услови за еден современ наставен процес со многу придобивки за учениците, но и за самото современо општество.

Поимот електронски медиуми опфаќа голем број современи средства за комуникација: телевизија, кино, филм, радио, носачи на звук (цедеа, плочи итн.), компјутерски игри и Интернет. Некои медиуми, како, на пример, Интернетот или мобилните телефони, се хибридни медиуми, бидејќи во себе вклучуваат повеќе медиуми (радио, камера, екран, телефон итн.) и медиумски текстови, односно симболи - компјутерски програми (софтвер), слики (подвижни или статични), музика, печатен текст, веб-страници итн. кои се пренесуваат преку медиумите. Неретко овие електронски медиуми се нарекуваат масовни медиуми бидејќи овозможуваат проток на информации помеѓу многубројна публика, но, исто така, и помеѓу прилично малубројна, како, на пример, ученици во училища или публика пред видеобим. Наша целна група се учениците вклучени во наставата по странски јазик кои следат современа настава со имплементирани електронски медиуми, а анализата која ја спроведовме треба да ги потенцира придобивките од една ваква современа настава во образовниот процес.

Нашиот труд се базира на анализа на добиените податоци од направеното истражување на две групи од по 30 изучувачи на странските јазици, англискиот и германскиот јазик, со цел утврдување на позитивниот ефект на употребата на електронските медиуми, пред сè на Интернетот, во наставата по странски јазик. Првата група имаше методска единица со спроведување на т.н. традиционална настава каде е застапен методот на креда, табла, пишани медиуми (книги, весници, списанија), пренесување на готови знаења од страна на учителот, користење на писмена и усна комуникација на релација учител- ученик и обратно, валоризирање на добиеното знаење преку тестови, домашни задачи и усно изразување и сл. Втората група на ученици ја имаше истата методска единица, но ја следеше преку т.н. модел на современа

настава по странски јазици каде акцентот се става на заедничко истражување на учениците, односно преку тимска работа решавање на зададениот проблем од страна на учителот. Значи, учителот само го поставува проблемот и ги дава потребните насоки за негово решавање, а учениците самостојно преку тимска работа и користење на сите медиуми, пред сè електронските медиуми доаѓа до решение на дадениот проблем, односно до предвиденото знаење. На овој начин учителот ги мотивира учениците критички да размислуваат, да користат повеќе медиуми, да работат тимски и што е најбитно да бидат активни учесници во наставниот процес.

Знаејќи дека живееме во време на брз технолошки развој свесни сме дека сите технолошки нови алатки треба што е можно побргу да ги имплементираме во секоја сфера од нашето живеење, па таков е случајот и со наставниот процес. Колку побргу започнеме со нивна имплементација во наставниот процес, толку поголеми придобивки ќе имаме. Овде секако станува збор за придобивки кај учениците кои се вклучени во наставниот процес и кои следат настава по странски јазици како дел од нивната наставна програма. Учениците се оние најзначајните чинители на општествениот систем и затоа ние треба да им посветиме повеќе внимание и да им овозможиме следење на современа настава за која овие генерации како природно да се предодредени, што нам на учителите ни е малку потешко да го прифатиме и секако да го имплементираме.

Значи, спроведената анализа беше поткрепена со прашалници кои учениците од двете групи требаше да ги потполнат по завршувањето на методската единица и на едната едната и на другата група, што требаше да го потврди нашето очекување дека поголеми резултати ќе се добијат од учениците кои следеа т.н. современа настава која вклучува имплементација на електронски медиуми. Резултатите беа очекувано изненадувачки во позитивна смисла што ни ја потврдија тезата дека со имплементирање на електронските медиуми во наставата по странски јазик учениците на денешницата остваруваат поголеми резултати, односно доаѓаат до предвидените знаења полесно, побрзо и што е најбитно трајно ги поседуваат и полесно ги практикуваат во секојдневниот живот. Ваквите позитивни придобивки треба ние учителите да ги знаеме и веднаш да пристапиме кон замена на т.н. традиционален наставен модел со современиот модел, за кој многу одамна се зборува, но не се применува. Кога учителот станува свесен за ваквите позитивни придобивки со воведувањето на современата настава се поставуваат низа на интересни прашања: „Што се подразбира под современа настава?; Дали современата настава го истиснува учителот од наставниот процес?; Дали го заменува учителот со некој вид на електронски алатки?; Дали е загрозувана професијата учител?“, прашања кои ќе го оставиме за некој друг труд или за некои други истражувачи. Сите овие прашања произлегуваат од стравот на

учителот да се соочи со новото, непознатото, она што го носи иднината и брзиот технолошки развој. Но, како што вели познатата пословица „Човекот учи додека е жив“, така да и учителот е потребно постојано да учи, да се надоградува, да се усовршува, да се осовременува, да се оспособува за користење на современи технолошки алатки каков што е примерот и со електронските медиуми во наставата. Секако дека не постои и не може да постои ниту еден свет без учители и дека професијата учител/наставник/професор е една од најблагодетните професии, затоа што токму оваа категорија на луѓе се занимава со учење, подучување, правилно насочување на учениците, односно на носителите на иднината на секое општество и од нив во најголема мера зависи секое општество. А, за еден учител најголем успех е успехот на својот ученик. Значи колку подобри, поуспешни, покреативни, поголеми имплементатори на новитети во наставниот процес имаме, толку подобри, поуспешни, поиновативни, покреативни ученици ќе имаме, односно побогато, поуспешно и поразвиено општество. На крај, само едно ќе констатираме, а тоа е дека под современа настава секако се подразбира неминовна имплементација на електронските медиуми во наставниот процес што е основен предуслов за успешно и развиено општество.

За подобро да ја илустрираме потребата од имплементација на електронските медиуми во наставата по странски јазици во образовниот процес потребно е да ги наведеме разликите што настанаа во образованието денес во споредба со минатиот век. Анализата направена преку соодветен прашалник ги дава следните резултати кои ќе се обидеме да ги наведеме во табеларен приказ каде преку еден преглед може да ги воочиме разликите во однос на присуството и отсуството на електронските медиуми во наставата по странски јазик во современиот наставен процес.

Табела 1. Разликите во однос на присуството и отсуството на електронските медиуми во наставата по странски јазик во современиот наставен процес

Присуство на електронски медиуми	Отсуство на електронски медиуми
Неограничен пристап до знаења и информации преку Интернет.	Ограничен пристап до знаења и информација примарно преку печат.

Практикување на научените вештини.	Учење на вештини, но не и нивна практична примена.
Заедничко доаѓање до знаења што се темели на истражување од страна на учениците.	Пренос на готови информации на релација учител - ученик.
Се учи преку анализа на мултимедиуми и соработка, односно употребувајќи технолошки алатки.	Се учи и се комуницира преку печатена информација (со пенкало и хартија).
Се изразуваат и со користење на електронски медиуми како напредни технолошки алатки.	Се изразуваат со користење на писмена или усна комуникација.
Наставата се одвива со тимска работа преку поврзување со целиот свет.	Наставата се одвива на релација наставник-ученик.
Се учи од повеќе извори, пред сè од електронските медиуми.	Се учи од книги, односно од печатени медиуми.
Проектно учење со помош на тимска работа во координација со наставник.	Индивидуално учење со помош на наставник.
Знаењето се валоризира преку способноста за користење на електронските медиуми како и усно изразување.	Знаењето се валоризира преку домашни задачи, тестови и усно изразување.

Наставникот им дава насоки и ги води учениците до предвидената цел, односно ги предизвикува преку тимска работа и користење на електронски медиуми да дојдат до предвиденото знаење.	Наставникот ја предава предвидената материја, односно го пренесува предвиденото знаење во насока наставник-ученик.
Оспособување на учениците за критичко размислување.	Учење на учениците за позитивна оценка од наставникот.
Оспособување на учениците за активно следење на наставата.	Пасивно следење на наставата од страна на учениците.

Табеларниот приказ од направената анализа на наставата по странски јазици со присуство или отсуство на електронските медиуми го потврдува нашиот став дека разликите се огромни, односно во однос на наставниот процес ништо повеќе не е исто. Современото општество изискува вакви радикални промени во наставата по странски јазици кои би биле во корелација со барањата на пазарот на трудот, зошто на пазарот се бараат квалификувани кадри кои освен што поседуваат познавања на соодветниот странски јазик потребно е ѝ да знаат успешно да го имплементираат во општествениот систем. Само преку ваквите анкети и преку подигање на свеста на наставниот кадар во училиштата би можело да се направи успешна имплементација на електронските медиуми во наставата по странски јазик која сама по себе изискува потреба од користење на неограничени извори на знаења. Вакви неограничени извори на знаења може да понуди електронскиот медиум Интернетот кој воедно претставува и виртуелна платформа за традиционалните медиуми. За Интернетот се вели дека го смени начинот на комуникација, дека ги соедини просторот и времето, дека ги поврзува и најоддалечените точки на планетата, а информацијата може да го обиколи светот за неколку секунди, да стигне до еден или до многу корисници. Интернет-медиумите може да „носат“ и видео и слика и текст и звук, а корисниците може да реагираат на содржините, да коментираат или критички да се осврнат на нив, па дури и да создаваат свои содржини кои може да ги прикачуваат на Интернет. Меѓутоа, истовремено на Интернетот се гледа и како

на закана за традиционалната настава што претставува едно погрешно гледиште во однос на молскавичниот технолошки развој во нашево општество.

Токму затоа, потребата од нагласувањето на позитивните придобивки од имплементација на електронските медиуми во наставата е многу голема и потребно е што побргу да се пристапи кон негова примена. Интернетот беше дочекан како нов медиум кој овозможува крајна демократизација на општеството со тоа што овозможува комуникација, отворање дијалог и слобода на изразување на секој граѓанин, во секое време, од кое било место на светот. Скептиците, пак, се противат на ваквите ентузијастички погледи, посочувајќи го т.н. елитистички карактер на Интернетот, меѓутоа и проблемот со мноштвото информации, со нивната релевантност, анонимноста на корисниците или издржаноста на аргументите. Како и да е, на Интернетот не може да му се оспорат два значајни момента - овозможување комуникација од-сите-кон-сите, како и овозможување корисниците да поставуваат своја содржина на Интернет. Повеќенасочната комуникација предизвикана од современата електронска алатка наречена Интернет е предизвик за секој поединец, како на глобално, така и на индивидуално ниво, преку вмрежувањето на пример, поединците се вклучуваат на различни форуми, отвораат своја Фејсбук, Твитер или Мајспејс страница, но и на глобално ниво – цели бизнис-корпорации се поврзани преку Интернет споделувајќи информации во делови од секундата. Со право се поставува прашањето кога оваа современа електронска алатка ќе се имплементира во наставниот процес и кога ќе може да ги очекуваме позитивните придобивки од истото. Секако, се очекуваат позитивни придобивки со оглед на фактот што позитивното влијание на Интернетот е веќе видливо во сите сегменти на современото општество, па оттука и тврдењето дека истото позитивно ќе се одрази и на наставниот процес. Анализата е направена во наставната по странски јазици зошто тие најмногу имаат потреба од вмрежување и од брз проток на информации.

ЗАКЛУЧОК

Свесни сме дека живееме во современо општество опкружено со различни напредни технологии кои повеќе или помалку влијаат на целокупниот човечки живот. Највлијателни се секако медиумите кои повеќе не го обликуваат нашиот животи, туку сè нашиот живот. Свесно или не, примаме и праќаме илјадници информации и пораки дневно преку различни медиуми. Медиум претставува посредник, спроводник или средство: тоа е канал низ кој циркулираат информациите. Како што споменавме погоре, медиумот е средство за индиректна или посредна комуникација меѓу луѓето. За да споделиме некое наше искуство со другите луѓе (на пример, со наш

пријател), ние употребуваме различни видови медиумски текстови (СМС-пораки, е-пошта, писмо, телефонски разговор итн.). Електронскиот медиум е нешто што го користиме кога сакаме да комуницираме индиректно со другите луѓе и зошто не би го вклучиле и како современа алатка во наставата по странски јазик, која и онака има за цел стекнување знаења во однос на странскиот јазик кој се изучува со цел успешна комуникација со луѓето во целиот свет. Имплементацијата на овие медиуми во наставниот процес се стреми кон олеснување на процесот на учењето и добивање на компетенции во однос на странскиот јазик кој го изучуваат. Сметаме дека во иднина овој процес на употреба на електронските медиуми, пред сè, на Интернетот во наставата ќе ја подобри умствената надоградба на студентите за практична употреба на странскиот јазик со што ќе покажат ефективни резултати во процесот на учење и предавање.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Poljak, V. (1991). Didaktika. Školska knjiga. Zagreb. (9 izd.)

Mr. Chirag Patel, Asst.Professor - SIT & Research, Use of Multimedia Technology in Teaching and Learning communication skill”, International Journal of Advancements in Research & Technology, Volume 2, Issue 7, July-2013
116 ISSN 2278-7763

Иванова, Б., Кирова, С., Кузмановска, Д. (2017). Мултимедиуми во наставата по странски јазици. V научно- стручна конференција со меѓународен карактер на тема: Современото воспитание и образование - состојби, предизвици и перспективи. 17 мај 2017, Општина Штип (во печат)

ПРИРАЧНИК за наставници за изучување на медиумската писменост во наставата по мајчин јазик: за основно и за средно образование / [автори МаркоТрошановски ... и др.]. - Скопје : Македонски институт за медиуми (МИМ), 2010: Институт за демократија “Societas Civilis“ - Скопје , 2010.